

Tiina Pusa

SOSIAALIALAN TAITEISTUMISEN ARKEOLOGIAA

Aiheenani on sosiaalialan ja taiteen limittyminen. Etsin niitä kohtia, joissa taiteen ja sosiaalialan käsitteet joutuvat hataralle vieraille alueelle. Tarkasteluni ensisijainen kysymys kuuluu, mitä tapahtuu, kun taide ja sosiaaliala limittyvät. Kysymyksenasettelussani taide edustaa toiseutta, vierasta ja muutokseen pakottavaa voimaa sosiaalialalla. Toisaalta sosiaalialan perinne ja normit asettavat taiteelle rajoja. Taiteen ja sosiaalialan kohtaamisessa on syytä pohtia, kumpi itse asiassa penetroituu kumpaan, taide sosiaalialaan vai sosiaaliala taiteeseen. Kysymykseni takana on taiteistumiskeskustelun avauksena toimiva teos *Taiteistuminen*.

Kiinnostukseni aiheeseen nousee työni arjesta ja oman väitöstyöni viitekehyksestä. Toimin taidekasvattajana Laurea-ammattikorkeakoulussa sosiaalialan koulutusohjelmassa. Kuluneen lukuvuoden aikana Laureassa on tuotettu uusi opetussuunnitelma. Prosessin aikana taiteen kaltaiset toiminnot ja luovat menetelmät joutuivat kriittisen tarkastelun alle. Tämä artikkeli on pyrkimystä tarkastella matkan päästä ilmiökenttää, joka herätti vahvoja tuntemuksia opetussuunnitelmaproessin aikana. Minua eivät kiinnosta tunteet sinänsä vaan se pohja, josta ne kumpuavat.

Sosiaalialan taiteistumisesta ja taiteen sosiaalialaistumisesta

Keskustelu taiteistumisesta on pyrkimyksiltään postmoderni, koska se pyrkii liudentamaan taiteen rajoja suhteessa maailman muihin ilmiöihin. Keskeinen yritys on purkaa Suurta Kertomusta. Keskustelua kuitenkin värittävät modernit sävyt. Keskustelu taiteistumisesta on osoitus siitä, että taide on edelleen yksi Suuri Kertomus. Vivahteisiin, joilla taidetta taiteistumiskeskustelussa kuvataan, ovat luonteeltaan sellaisia, että taustalla väijyy huoli siitä, että taide jotenkin ryvettyy joutuessaan kosketuksiin banaalin arjen kanssa. Taide nähdään itseriittoisena ilmiökenttänä, jonka liukeneminen jonkin toisen ilmiökentän kanssa lomittain vaarantaa juuri taiteen. Taiteen olemuksessa ja ytimessä vaikuttaisi tekstien perusteella olevan jotain, mitä tulee suojella ja pitää puhtaana ja erossa *muusta*.

Toisaalta Uimonen kirjoittaa (Taiteistuminen 125): ”*Taide muuttuu uudeksi ja saattaa muuttaa ympärillään olevaa.*” Uimosen ajatukseen sisältyy siis idea siitä, että kahden ilmiön kohdatessa molemmat ilmiöt muuttuvat. Voivatko ne suorastaan muodostaa uuden ilmiön, kokonaisuuden, jota ei ennen kohtaamista ole ollut olemassa?

Tämän aiheen kannalta on kiinnostavaa, että tarve puhua sosiaalialan ja taiteen limittymisestä on nostanut päätään Suomessa usealta taholta. Tahot edustavat yhteiskunnan eri sektoreita. Taide- ja taiteilijapoliittisen toimikunnan ehdotus valtioneuvoston ohjelmaksi *Taide on mahdollisuuksia* viitoitti osaltaan tietä. Sen oheisjulkaisu *Taiteen mahdollisuuksista enemmän* pureutuu jo aiheeseen suoraan. Oheisjulkaisussa erityisesti Timo Cantell käsittelee artikkelissaan taiteen ja sosiaalialan limikkäisyyttä. Cantell lainaa Robert Putnamin ajatusta siitä, että kulttuuristen toimintojen oheistuotteena syntyy sosiaalista pääomaa. (Cantell 2002:15)

”*Paitsi taloudellisena tekijänä, taidesektori voi toimia myös sosiaalipoliittisesti tärkeänä tekijänä, kuten syrjäytyneisyyttä helpottavana ja erilaisuutta tulkitsevana vaikuttajana. Yhteys taiteen ja sosiaalipoliitiikan välillä on tunnustettu vasta viime vuosina, joskaan tämän vuorovaikutuksen suhteita ja merkityksiä ei tunneta kovin hyvin.*” (Cantell 2002: 14)

Taiteen mahdollisuuksista enemmän –julkaisun viesti kehottaa taidetta ja sosiaalialaa lähentymään. Viesti on kuultu. Itse asiassa ajatus, joka viestiin sisältyy, on elänyt taiteen ja sosiaalialan kentillä jo ennen kyseistä julkaisua. Esimerkiksi Miina Savolaisen *Maailman ihanin tyttö* –projektin menestys on osoitus siitä tarpeesta, jota taide on tullut täyttämään sosiaalialan työn kenttään. Savolaisen Suomeen rantauttama voimaannuttavan valokuvauksen menetelmä on parissa vuodessa vakiinnuttanut paikkansa sosiaalialalla.

Sosiaalialan koulutuksessa on taiteen kaltaisilla ja luovilla toimintatavoilla ollut pitkään paikkansa. Johdonmukaista kehitystyötä taiteen soveltamiseksi sosiaalialan työhön tehdään Suomessa useissa sosiaalialan koulutusyksiköissä. Opetusministeriön alaisena aloittelee yhteistyöverkosto, jossa ovat saman aiheen tiimoilta koossa ammattikorkeakoulut. Verkosto on vasta kutoutumassa ja tavoitteet muovautumassa. Työotsikkona aloittelevalle verkostolle on *taide – hyvinvointi – amk*.

Toisesta suunnasta tarkasteltuna taidekorkeakoulut ovat mukana hankkeissa, jotka etsivät väyliä sosiaalisen hyvinvoinnin edistämiseen. *Taide hyvinvointiyhteiskunnan uudistamisessa* – ohjelmahankkeen osapuolina ovat

Kiasma, Stakes, Teatterikorkeakoulu, Taideteollisen korkeakoulun taidekasvatuksen osasto, Kuvataideakatemia, Helsingin kaupungin kulttuuriasiankeskuksen kaupunkikulttuuriyksikkö, Terveyttä kulttuurista – verkosto ja työministeriö. Tutkimus- ja kehityshankkeita, seminaareja ja tapahtumia aiheen ympärillä on tihentyvällä tahdilla. Kulttuurin ja taiteen merkitystä hyvinvoinnin kannalta on tutkittu luonnollisesti muuallakin kuin Suomessa. Pitäydyn tässä tekstissä kansallisessa näkymässä.

Diskurssit ja epistemet

Sosiaaliala ja taide ovat kaksi erilaista diskurssia. Näiden diskurssien limittymisestä seuraa hedelmällisiä uusia tapoja maailmassa olemiseen, mutta myös töksähtelyjä. Töksähtelyillä tarkoitan niitä epäymmärryksen hetkiä, joina eri diskurssien edustajat toljottavat toisiaan ymmärtämättä mitä toinen tekee ja miksi. Ennen eteenpäin vievää aitoa dialogia käy joko niin, että sattuman oikusta ajaututaan heti yhteiselle raiteelle, ohitetaan tiettyjä ongelmia tai ajaututaan keskelle diskurssikonfliktia.

Diskurssin kuvaaminen ei ole pysyvän järjestelmän kuvaamista. Michel Foucault kuvaa diskurssia käsitteiden esiintymisen paikaksi (2005: 84). ”*Tietenkin diskurssit on tehty merkeistä; mutta se, mitä ne tekevät, on enemmän kuin merkkien käyttämisestä asioiden tarkoittamiseksi. Juuri tämä enemmän tekee niistä kieleen ja puheeseen palautumattomia. Juuri tämä ”enemmän” on saatava näkyviin ja kuvattava.*”(2005: 69) ”*Diskurssia siis kieltäytytään näkemästä ilmiöksi, joka vain ilmaisisi sanallisesti toisaalla tehtyä synteisiä*” (2005: 76).

Foucault kirjoittaa käsitteellisestä arkkitehtuurista ja tarkoittaa sillä käsitteiden ilmaantumisen ja hajaantumisen leikkiä (2005:50-51). Hän esittää diskurssia analysoitaessa ruodittavaksi esimerkiksi kolmea osa-aluetta

- 1) kuka puhuu? (kenellä on valta ja oikeus puhua, määritellä)
- 2) Institutionaaliset Paikat
- 3) Subjektin sijainti (tekijä, havainnoija, katsomisen ja havainnon tekemisen näkökulma)

Foucault huomauttaa, että subjektin ruotiminen, varsinainen henkilöiminen, ei ole diskurssianalyysin tehtävä. Taso, jolla liikutaan, ei liity transsendenttiin tai kollektiiviseen subjektiin. ”*Taso on ymmärrettävä lausumissa havaittavien sanottujen asioiden, suhteiden, säännöllisyyksien ja muodonmuutosten kokonaisuudeksi, alueeksi, jonka tietyt hahmot ja tietyt risteämiset viittaavat*

puhuvan subjektin ainutkertaiseen paikkaan ja voivat saada jonkin tekijän nimen.” (Foucault 2005: 162-163).

Seminaarien ja verkostojen syntyminen ovat mielestäni merkkejä siitä, että tarve institutionaaliseen diskurssien kohtaamiseen on suuri. Tavallaan haetaan legitimeettiä ja uskottavuutta mahdollisimman laajalla kohtaamispiirillä. Se, ketkä ja mistä positiosta tällaisissa tilaisuuksissa ovat puhumassa, määrittää kohtaamisen diskurssia.

Marjatta Bardy on yksi auktoriteetti taiteen ja hyvinvoinnin kohtaamiskeskustelussa. Kiasmassa 17.5.2006 järjestetyssä seminaarissa Bardy nosti esille, että tämä keskustelu tapahtuu ministeriöiden välisessä maastossa. Hän peräänkuulutti rakenteellisia kotipesiä, jotka turvaisivat rahoituksen alalla tapahtuvan kehitystyön turvaamiseksi. Varto puolestaan haastoi yksimielisen oloisen seminaariväen etsimään keskustelun ristiriitoja. Asian kehittymisen ja edelleen jäsentymisen kannalta olisi äärimmäisen tärkeää astua ulos hymistelyn ringistä. Jos sosiaaliala on taiteistunut tai taide sosiaalialaistunut, onko syntynyt jokin kokonaan uusi ilmiö vai ilmiöiden kenttä, jota yritetään pitää yhtenäisenä yksimielisyyden illuusiolla. Aivan auvoinen taiteen ja sosiaalialan kohtaaminen ei ole ollut, ei ole eikä varmasti tule olemaan.

Varto muistutti luentosarjallaan, että tieteellä on normalisoiva metodisto, jossa historialliset muodosteet ohjaavat oikeaan tapaan lähestyä asioita. Taiteen ja sosiaalialan metodisto ja historialliset muodosteet ovat keskenään erilaisia. Jos on omaksunut jommankumman tavan, huomaa vierauden astuvan kuvaan, kun diskurssi vaihtuu toiseksi. Episteme puolestaan on ne rakenteet, jotka tekevät tietämisen mahdolliseksi. Käsitys siitä, mitä tieto on ja miten tieto voidaan tehdä näkyväksi, poikkeaa taiteen ja sosiaalialan kesken. Diskurssianalyysit pyrkivät avaamaan epistemejä. Diskurssien erilaisuus ja epistemiset erot tuottavat törmäilyjä, joiden artikulointi on mielestäni tärkeä haaste.

Törmäilyjä

Kokemukseni mukaan taiteen käsite törmää neljään ongelma-alueeseen sosiaalialalla:

1) *Vierauden problematiikka.* Taide on vieras, outo ja etäinen. Se torjutaan tarpeettomana.

2) *Subliimin problematiikka.* Taide on jotakin hienoa, jonka toivotaan siistivän sosiaalialan raa'an arjen. Sen toivotaan kaunistavan ja viihdyttävän. Tässä horisontissa sekoittuvat kaksi orientaatiota: taide käsitetään subliimina ja toisaalta taide on ”tasokasta ja hyväksyttävää” viihdettä.

3) *Sensologinen problematiikka*. Taide valtuuttaa mutta tuntuu – työskentelyyn, taide on mandaatti, jonka turvin paetaan analyttisuutta tunteiden taakse. ”Taidetta ei voi selittää”, ”taide on sydämen ei järjen asia” jne., mystifioinnit.

4) *Välineellistämisen problematiikka*. Taide alistetaan välineeksi hyvinvoinnin rakentamisessa

Taide on modernina ilmiönä ollut luoksepäästämätön Suuri Kertomus. Kun raja-aitaa nyt postmodernin karnevaaleissa on yhtäkkisesti kaadettu, on seurauksena hämmennys ja *vierauden problematiikka*. Modernissa taiteeseen on totuttu suhtautumaan ulkoa käsin etäisesti. Kulttuurin kuluttajat ovat olleet selkeästi vastaanottajan roolissa. Nykytaiteen imaisu, yhtäkkinen osalliseksi tekeminen ja klassisen vastaanottajuuden purkamishankkeet, eivät vielä ole karistaneet taiteen toiseuden leimaa. Nykytaiteen päällekyvyys herättää ymmärrettävästi myös torjuntaa ja hämmennystä.

Vierauden problematiikkaan liittyy outouden ja toiseuden ohella yksioikeus-problematiikka. Kukin ammattiala tuottaa ja sen ympäriltä tuotetaan käsitystä, että alaa voivat harjoittaa vain asiaan vihkiytyneet ammattilaiset. Tämä tarkoittaa pahimmillaan sitä, että varpaille astumisen pelossa sosiaalialan työn ammattilainen ei voi tai uskalla toimia taiteen keinoin, koska taiteen koetaan kuuluvan vain taiteilijoille. Taiteentekijä tai taidekasvattaja joutuu puolestaan hakemaan sitä aidanrakoa, josta pääsee livahtamaan pihan puolelle, sosiaalialan työn tehtäviin. Nöyryys ja ammatillinen kunnioitus ovat tiettyyn rajaan asti toki hyveitä, mutta jos ne estävät hyvää toimintaa, ollaan ajautettu harhaan.

Subliimin problematiikalla on toinen puolensa: banalisoituminen. Sosiaalialan viitekehukseen tuotuna taide nähdään aika ajoin sellaisena ylevänä ilmiönä, että se banalisoituu ylevöittämispyrkimyksistä. Harras toive taiteen puhtaudesta, viattomuudesta, jaloudesta ja oikeellisuudesta ”vie taiteelta munat”. Käytän ilmaisua juuri siksi, että tämä munaton diskurssi sosiaalialan kentässä tuottuu naisvaltaisuudesta. Se ei ole naisten tai kenenkään yksittäisen naisen syy vaan osa feminiiniä hoivadiskurssia. Taide ikään kuin hoivataan hengettömäksi ja helpoksi paketiksi. Taide muuttuu sosiaalialalla liian feminiiniksi ilmiöksi ja menettää sen aggression, joka on taiteen olemukselle toinen edellytys. Kastroituna taide on somistusta, pahan kaunistelua pinnallisoin estetisoiduin keinoin.

Muuan keskiuusimaalainen päihdekuntoutuja käytti sosiaalialan työntekijöistä yleisnimitystä rusina-Ulla. Tässä halventavan kuuloisessa nimityksessä on lämmin ydin. Rusina-Ullat ovat pullantuoksuisuudessaan ja hoivausvietissään etäännyneet katutodellisuudesta. Rusina-Ullat tarkoittavat

hyvää, mutta ote todellisuuteen on kumihanskan peittämä. Rusina-Ullalle epäkohdat ja rosot ovat korjauksen kohteita ja lika kutsuu pyyhkimään. Agression, vihan, surun ja pahuuden rusina-Ulla haluaisi halata pois. Rusina-Ulla on auttaja ytimiään myöten. Taide on rusina-Ullalle kuin silitetty perintöpellavaliina, jonka voi levittää pöydän päälle arkitahran peitteeksi.

Sensologinen problematiikka karsii ja murentaa sekä taiteen että sosiaalialan käsitteistön. Sensologia tarjoaa tilalle huteran tuntumiin, arveluihin ja luuloihin pohjautuvan lähestymistavan. Taiteen perusominaisuus on tehdä näkyväksi näkymätön, tuoda tutkittavaksi ilmiöt ja asiat, jotka lymyävät rivien ja käsitteiden lomassa ja takana. *Sensologinen problematiikka* astuu näyttämölle silloin, kun taidetta ei hyödynnetä tutkimisen välineenä vaan, päin vastoin, taiteella mystifioidaan ja lisätään jäsentämättömyyttä. Kun hyödynnän taiteenkaltaisia menetelmiä ja toteutan taiteelle velkaa olevia prosesseja opiskelijoiden kanssa, pohdin, jäämmekö rypemään sensologiselle tasolle. Jonkin asian tai ilmiön taiteeksi nimeäminen on tiettyjen laatuvaatimusten tunnustamista tässä asiassa tai ilmiössä. Jos laatuvaatimukset ovat matalat, väljät tai jäsentymättömät, on tuloksena, että taiteeksi nimetään sellaista, mikä ei ole taidetta tai on huonoa taidetta. Kun taidetta pyrkivät tekemään henkilöt, joiden taidot ja käytössä olevat resurssit ovat puutteelliset, voi tuloksena olla tuotoksia, joiden nimeäminen taiteeksi on loukkaus koko taideinstituutiota kohtaan. Siinä, missä sensologia on ajattelun puolella käsitteiden lepsuutta ja ylimalkaisuutta, on se taiteellisen toiminnan puolella tekeleitä, yritteliästä harrastelijamaisuutta.

Sensologinen problematiikka puhkeaa kukkaansa sosiaalialan taiteistumisen kentässä. Ensin sysätään syrjään sosiaalialan työn historialliset muodosteet, joilla tieto on tehty näkyväksi, eli sotketaan käsitteet. Tilalle asetetaan taide ja taiteenkaltaiset toimintatavat. Ilmiöitä aletaan tutkia ja tulkita harrastelijamaisin ottein. Tuotoksien taiteellinen taso sinänsä ei ole ongelma, koska tavoite ei olekaan tuottaa arviointia kestäväää taidetta. Ongelma on tekniikan ja sisällön välinen suhde. Jos ajatellaan, että tekninen taituruus on avain sisällön kirkaaseen avaamiseen, on teknisesti puutteellinen suoritus samaa nuhjuu, mistä ajattelun puitteissa kärsitään käsitteiden veltostumisesta. En vaadi, että sosiaalialan työn kentässä tulisi tuottaa merkittävää taidetta taiteen viitekehysessä arvioituna. Toivoisin, että taiteen keinoihin turvaudutaan silloin, kun halutaan tehdä näkyväksi jotain, mikä ei sosiaalialan työn perinteestä nousevien työkalujen avulla ole mahdollista. Tämä on tehtävä niin hyvin ja paneutuen, että taiteellisiin keinoihin turvautumista ei voi syyttää vajoamisesta sensologiaan.

Taide on estetiikan historiassa vuoroin pyritty vapauttamaan tavoitesidoksesta ja vuoroin liitetty erilaisiin tavoitteisiin. Kuvan tehtävä ja

identiteetti ovat muuttuneet. Kuvan autonomisuus on haastettuna, kun sen tehtävä ei enää ole olla imitaatiota olevasta tai kuvaus jostakin. Näen, että sama pätee muihin taiteen aloihin ja mediumeihin. Modernismi teki taiteesta ja yhteiskunnasta toisilleen vastavoimat: taiteen tehtäväksi asetui olla yhteiskunnan reservi. Tämä asetelma on toistaiseksi osoittautunut olevan vallitseva asetelma taiteen ja sosiaalialan limittäytymisessä. Sosiaaliala edustaa yhteiskunnallista toiminta-aluetta, johon suhteutuessaan taiteelle lankeaa vastavoiman rooli. Sosiaalialan sisällä, tai rinnalla, taiteen tehtävä on tehdä näkyväksi se, mihin yhteiskunnalliset työkalut eivät ulotu. Taiteen toiseus sosiaalialan sisällä rakentuu reserviasetelman päälle. Taiteen ja yhteiskunnan vastakkainasettelu on antanut taiteelle mandaatin edustaa toisinajattelua, toisinnäkemistä ja toisintekemistä. Hedelmällisenä vuoropuheluna tämä tuottaa tilanteen, jossa taiteen keinoin nostetaan sosiaalialan sokeista pisteistä asioita ja ilmiöitä tarkasteltavaksi. Taiteella on historiallinen oikeutus nostaa puheenaiheeksi myös sellainen, mistä ei haluta puhua, mutta mistä olisi hyvä puhua. Taiteella on keinot tarttua esimerkiksi tabuihin ja hiljaiseen tietoon; tämä on sosiaalialan inhimillisyyden puitteissa rikastuttava elementti. Visuaalisen episteme ilmenee siten, että nähtävä ja kohdattava sattuvat suunnilleen samaan paikkaan.

Välineellistämisen problematiikka on ollut läsnä koko taiteen ja sosiaalialan yhteisen taipaleen ajan. Näen tämän ongelmakentän osittain päällekkäisenä subliimin problematiikan kanssa. Välineellistämisen problematiikassa on oikeastaan kysymys siitä, että taiteelta viedään koko sen ylevyys. Taustalla on äärimmäisen pragmaattinen taidekäsitys. Juha Varto esitti Kiasmassa 17.5.2006 paneelipuheenvuorossaan, että sosiaalidemokratiassa kaikki muuttuu hyvinvoinnin välineeksi. Taiteella nähdään olevan tavoite, joka on sidottu inhimilliseen hyvään elämään. Sen itseisarvolliset piirteet häivytetään tai unohdetaan yhteiskunnallisessa viitekehyksessä, taiteesta tavallaan amputoidaan osa sen ulottuvuuksista. Hyötyä tavoiteltaessa tehdään poimintoja, jotka ovat rajoittuneita. Mielestäni tämän ongelman puitteissa on keskeistä tuoda näkyväksi tämä välineellistäminen ja esittää selkeästi, että taide on muutakin kuin valjastettu voimavara.

Tämän näkyväksi tekemisen yhteydessä tulisi pohtia, onko kysymyksessä taide vai kuvaako jokin muu käsite paremmin ilmiötä. Tämä problematiikka nousee aina taideterapioiden yhteydessä esille. Terapioiden tarkoitus on parantaa. Taideterapia hyödyntää taiteen tiettyjä ulottuvuuksia parantumisen tarkoituksissa ja alistaa näin taiteen keinoksi tervehtyä tai tervehdyttää. Mika Ojakangas esitti Kiasman seminaarissa omassa puheenvuorossaan, että yhteiskunnassa, joka perustuu hyvinvoinnille, taide on vapauden tila. Ojakangas vapautti taiteen tuottavuuden ja funktionaalisuuden ikeestä ja osoitti, kuinka merkityksellinen on taiteen rooli juuri epävälineellisenä ja itseisarvollisena.

Aistisuuden vapahdus

Modernin hankkeet ja käytänteet erottivat yhteiskunnan ja taiteen. Niistä tuli tavallaan toistensa vastavoimat. Nykytaiteella on keinot tuoda ne taas yhteen. Aistisuus (*flesh and bound*) avaa mahdollisuuden taiteen ja sosiaalialan limittymiseen. ”*Aistisesti ilmenevä esteettinen vaatii tunnistamista, merkityksellistämistä ja arvottamista ja tästä herkiää eettis-vastuullinen toiminta ja suhde maailmaan.*” (Reijo Kupiainen 2002: 11, Taiteen mahdollisuuksista enemmän)

Aistisuus on jotain, mikä ei ole tiedon osa ja on vain osittain ihmisen hallittavissa. Aistisuus on koko ajan uutta, se ei turru. Aistisuus on toista, se on maailmaa tai luontoa. Aistisuus on leppymätöntä ja testausta siitä ”mihin minä lopun”. Aistisuus on outoutta, jota ei voi ottaa käsittein haltuun. Aistisuuden voima piilee reaktiossa muun ja toisen ilmaantumisesta, reaktiosta, joka ei ole selitettävissä.

Visuaalinen on sitä, mikä tekee mahdolliseksi, että joku voi tulla näkyväksi. Visuaalisen menetelmä on häilyä epistemen ja lihasta tulevan arvaamattoman kiinnostuksen välissä. Taiteen tehtävänä sosiaalialalla voi pitää sitä, että näkymätön astuisi näkyvän alueelle. Vaikka taiteelle asettaisi tällaisen tehtävän, en tarkoita, että taide alistettaisiin välineeksi. Taiteen tulisi edustaa sosiaalialalla vapauden aluetta, jota Mika Ojakangas taiteelle osoitti koko yhteiskunnassa.

Kun Varto jäsenteli nykytaidetta ja tapoja lähestyä sitä, hän esitti, että nykytaide pyrkii saamaan taustamelun keskusteluun. Keskustelua ei voi syntyä ilman, että on sellaista, mikä on tehty näkyväksi. Nykytaide osoittaa meille, että käytettävissämme on aistinen ja todellinen. Nykytaide pystyy synnyttämään aggressioita, rakastumista, jotakin, jota yleensä ymmärrämme suorana kokemuksena. Nykytaidetta ajatellaan julmana, paljaana tai älyllisenä, koska kaikki tulee liian lähelle, jolloin sitä ei pysty vastustamaan. Se tulee suoraan ajatuksiin, mikä ei ole miellyttävä kokemus. Monet nykytaiteen strategioista perustuvat katsojan hellimiseen aistisessa. Taiteen ja sosiaalialan kohtaamisen kannalta merkittävää on, että nykytaide pyrkii saattamaan yhteiskunnan ja taiteen samaan paikkaan.

Ongelmien ja kohtaamattomuuden tunnustaminen sosiaalialan ja taiteen välillä on tarpeellista.

Juuri erot diskursseissa ja epistemisellä tasolla tekevät taiteen ja sosiaalialan kohtaamisen kipeäksi vaikkakin samalla vavahduttavaksi ja tuorehduttavaksi. Jatkopohdinnan arvoista olisi tunnustella aistisuuden mahdollisuutta toimia tulkkina tai ei-kenenkään-maana sosiaalialan ja taiteen välillä.

Kirjallisuus

Cantell, Timo 2002 julkaisussa: *Taiteen mahdollisuuksista enemmän. Taide- ja taiteilijapoliittisen ohjelmaehdotuksen oheisjulkaisu*. Opetusministeriö 2002. (www.minedu.fi)

Foucault, Michel 2005: *Tiedon arkeologia*. Suom. Tapani Kilpeläinen. Tampere:Vastapaino.

Taiteistuminen. (Toim.) Levanto, Y, Naukkarinen, O ja Vihma, S. Taideteollisen korkeakoulun julkaisu B 79. Helsinki:TAIK. 2005.

Muut lähteet

Varto, Juha 2006: *Nykyajattelun virtauksia: Näky, kuva, muoto ja ajatus*. Luentosarja Taik/TKO, jatko-opinnot kevät 2006.

Rohkeus, ilo ja kriittisyys – taide hyvinvointiyhteiskunnan uudistamisessa. Seminaari, 17.5.2006 Kiasma.